

Umberto Eco
Het nulnummer

2015
Uitgeverij XL
Zoetermeer

I. Zaterdag 6 juni 1992, 8 uur

Vanochtend kwam er geen water uit de kraan.

Blup blup, twee babyboertjes, en daarna niets meer.

Ik klopte aan bij de buurvrouw: bij hen was er niets aan de hand. U hebt waarschijnlijk de hoofdkraan dichtgedraaid, zei ze. Ik? Ik weet niet eens waar die zit. Ik woon hier nog maar net, zoals u weet, en ben alleen 's avonds thuis. Jeetje, en als u een week weggaat, sluit u het water en het gas dan niet af? Ik niet. Behoorlijk onvoorzichtig. Als u me even binnenlaat, laat ik u zien waar het zit.

Ze opende het gootsteenkastje, draaide ergens aan en er was weer water. Ziet u wel? U had hem dichtgedraaid. Sorry, ik ben er niet echt bij met mijn hoofd. Ach, jullie singles ook altijd! Exit de buurvrouw, die nu ook al Engels praat.

Kalm blijven. Klopgeesten bestaan alleen in films. En ik ben ook geen slaapwandelaar, en al h d ik geslaapwandeld, dan nog had ik niet van het bestaan van de hoofdkraan geweten, anders had ik het water wel afgesloten toen ik wakker was, want de douche lekt en ik dreig altijd slapeloze nachten te hebben omdat ik de hele tijd iets hoor druppelen, waardoor het hier wel Valldemossa lijkt. Het gebeurt dan ook vaak dat ik halverwege de nacht opsta om de badkamerdeur en de deur tussen de slaapkamer en de hal dicht te doen om dat verdomde gedrup niet te hoeven horen.

Het kan geen aan- en uitknop of iets dergelijks zijn geweest (de hoofdkraan is, zoals het woord al zegt, een kraan en geen schakelaar) en ook geen muis, want ook al was die daar in de buurt geweest, dan nog had hij de kracht niet gehad om dat ding in beweging te krijgen. Het is namelijk zo'n ouderwets ijzeren geval (alles in dit appartement dateert op zijn minst van vijftig jaar geleden), en bovendien is het ook nog eens verroest. Er moet dus een hand aan te pas zijn gekomen. Een mensenhand. En ik heb geen schoorsteen waar de grote aap uit de Rue Morgue zich door naar beneden kan laten zakken.

Goed nadenken. Elk gevolg heeft zijn oorzaak, dat zeggen ze tenminste. Laten we ervan uitgaan dat het geen wonder is, want ik zie niet in waarom God zich om mijn douche zou moeten bekommeren, het is per slot de Rode Zee niet. Dus, logisch gevolg, logische oorzaak. Gisteravond heb ik voordat ik naar bed ging een slaappil ingenomen, met een glaasje water. Dus toen wás er nog water. En vanochtend niet meer. Dus, mijn beste Watson, is de hoofdkraan vannacht op een gegeven moment dichtgedraaid – en niet door jou. Iemand, een aantal mensen, is mijn huis binnengedrongen en was bang dat ik wakker zou worden, en niet zozeer van het lawaai dat zij maakten (ze werkten geruisloos), maar van die regendruppelprelude, waar zelfs zij gek van werden (misschien vroegen ze zich wel af hoe het mogelijk was dat

ik er niet wakker van werd). En dus hebben ze, doortrapt als ze waren, gedaan wat mijn buurvrouw ook zou doen, ze hebben het water afgesloten.

En toen? De boeken staan net zo rommelig in de boekenkast als altijd; al waren de geheime diensten van de halve wereld langs geweest en hadden ze ze bladzijde voor bladzijde doorgebladerd, dan nog zou het me niet zijn opgevallen. Het heeft geen zin in de laden te kijken of de kast in de hal te openen. Als je iets wilt vinden, hoef je heden ten dage maar één ding te doen: iemands computer doorzoeken. Misschien hebben ze om geen tijd te verliezen alles gekopieerd en zijn ze er daarna vandoor gegaan. En zijn ze er pas net, na alle bestanden één voor één te hebben geopend, achter gekomen dat er niks op de computer stond wat voor hen interessant kan zijn. Wat hoopten ze te vinden? Het is duidelijk – ik bedoel, een andere verklaring zie ik niet – dat ze iets zochten wat met de krant te maken had. Ze zijn niet achterlijk, ze dachten waarschijnlijk dat ik aantekeningen had gemaakt over alles wat we op de redactie doen, en dat ik, als ik iets afwist van de kwestie-Braggadocio, daar dus ergens iets over moest hebben opgeschreven. Inmiddels zullen ze wel vermoeden hoe het zit, namelijk dat ik alles op een diskette heb gezet. Natuurlijk zullen ze vannacht ook een bezoekje aan de redactie hebben gebracht en daar geen diskettes van mij hebben aangetroffen. Dus zijn ze (ongeveer op dit moment) tot de conclusie geko-

men dat ik die misschien wel altijd bij me draag. Wat een stelletje oenen zijn we, zeggen ze nu waarschijnlijk tegen elkaar, we hadden in zijn zakken moeten kijken. Oenen? Klootzakken. Als ze snugger waren geweest, hadden ze nu niet van die vuile klusjes hoeven opknappen.

Nu zullen ze het vermoedelijk weer proberen, iets als de gestolen brief moeten ze toch kunnen verzinnen, ze laten me gewoon op straat overvallen door neptasjesdieven. Ik moet dus opschieten en de diskette voordat ze een nieuwe poging doen naar een poste restante-adres versturen, dan zie ik wel wanneer ik die ga ophalen.

Maar wat haal ik me toch allemaal in mijn hoofd? Er is al een dode gevallen en Simei is met de noorderzon vertrokken. Die types hebben er niets aan te weten of ik het weet, noch aan wat ik weet. Ze zullen me waarschijnlijk uit voorzorg uit de weg ruimen, en dat is dan dat. En ik kan ook moeilijk in de krant schrijven dat ik van de hele zaak niets af wist, want alleen al door erover te beginnen maak ik duidelijk dat ik er wél iets vanaf wist.

Hoe ben ik in dit wespennest terechtgekomen? Volgens mij is het zowel de schuld van professor Di Samis als van het feit dat ik de Duitse taal machtig ben.

Waarom moet ik opeens aan Di Samis denken, aan iets wat veertig jaar geleden is gebeurd? Vast omdat ik er altijd van overtuigd ben geweest dat het de schuld van Di Samis is dat ik nooit ben afgestudeerd – en doordat ik

nooit ben afgestudeerd ben ik in deze affaire verwickeld geraakt. Daar komt bij dat Anna me na twee jaar huwelijk heeft verlaten omdat ze in de gaten kreeg dat ik, in haar bewoordingen, een dwangmatige loser was – god mag weten wat ik haar ooit allemaal had wijsgemaakt om een goede indruk op haar te maken.

Ik ben nooit afgestudeerd omdat ik Duits kende. Mijn oma kwam uit Alto Adige en sprak het met me toen ik klein was. Vanaf het moment dat ik op de universiteit zat, had ik om mijn studie te bekostigen werk aangenomen als vertaler van Duitse boeken. In die tijd was je al een vakman als je de Duitse taal machtig was. Je las en vertaalde boeken die anderen niet begrepen (en die toentertijd voor belangrijk werden gehouden) en je kreeg beter betaald dan voor Frans en zelfs dan voor Engels. Tegenwoordig gaat denk ik hetzelfde op voor mensen die Chinees of Russisch kennen. Hoe dan ook, óf je vertaalt uit het Duits óf je studeert af: allebei tegelijk gaat niet. Als je vertaalt, zit je namelijk zomer en winter thuis te werken, met pantoffels aan, waarbij je ondertussen ook nog eens een hele hoop opsteekt. Waarom zou je dan nog naar college gaan?

Dat ik toch had besloten me in te schrijven voor een college Duits was uit pure lamlendigheid. Ik zou er weinig voor hoeven doen, dacht ik bij mezelf, want ik wist alles al. De ster in die tijd was professor Di Samis die in een bouwvallig barokgebouw zijn eigen adelaarsnest had

gecreëerd, zoals de studenten het noemden, dat te bereiken was via een brede trap die naar een groot bordes voerde. Aan de ene kant daarvan lag het instituut van Di Samis, aan de andere kant de aula magna, zoals Di Samis die nogal hoogdravend noemde, oftewel een zaal met een vijftigtal zitplaatsen.

Je mocht het instituut alleen betreden met sloffen. Bij de ingang stonden er voldoende voor de assistenten en twee of drie studenten. Wie misgreep moest buiten op zijn beurt wachten. Alles zat goed in de boenwas, inclusief de boeken langs de wanden, geloof ik. En óók de gezichten van de stokoude assistenten, die al sinds mensenheugenis wachtten tot die leerstoel hun nou eindelijk eens zou toevallen.

De aula had een heel hoog gewelfd plafond en gotische ramen (waarom dat zo was, in een barokgebouw, heb ik nooit begrepen) met groen vensterglas. Precies op tijd, te weten om veertien óver, kwam professor Di Samis het instituut uit, op een meter afstand gevolgd door zijn oudste assistent, en op twee meter door de jongere, van net onder de vijftig. De oudste assistent droeg zijn boeken, de jongere zijn bandrecorder – die in die tijd, het eind van de jaren vijftig, nog gigantisch was, een soort Rolls Royce.

Di Samis legde de tien meter die het instituut van de aula scheidden af alsof het er twintig waren: hij liep niet in een rechte lijn maar in een bocht, ik weet niet of het een

parabool of een ellips was, en verkondigde op luide toon: 'Daar zijn we dan!' Vervolgens betrad hij de aula en nam plaats op een soort gebeeldhouwd podium – het ontbrak er nog maar aan dat hij van wal stak met de woorden noem mij Ismaël.

In het groene licht dat door de ramen naar binnen viel had zijn gezicht, waarop zodra zijn assistenten de bandrecorder aanzetten een kwaadaardig glimlachje verscheen, wel iets van een dodenmasker. Daarna begon hij: 'In tegenstelling tot hetgeen mijn eerwaarde collega professor Bocardo onlangs beweerde...' en zo verder, twee uur lang.

Door dat groene licht viel ik altijd ten prooi aan een waterige slaperigheid, hetgeen zo te zien ook gold voor de assistenten. Ik wist hoezeer ze leden. Aan het eind van de twee uur liet professor Di Samis, terwijl wij studenten naar buiten zwermden, de band terugspoelen, stapte van het podium af, ging democratisch tussen de assistenten op de eerste rij zitten, en dan luisterden ze met z'n allen nogmaals naar het twee uur durende college, terwijl de professor tevreden knikte bij elke passage die in zijn ogen van essentieel belang was. En dan te bedenken dat het een college betrof over de vertaling van de Bijbel in het Duits van Luther. Om je vingers bij af te likken, zeiden mijn medestudenten met een holle blik in hun ogen. Aan het eind van het tweede jaar, waarin ik bijzonder weinig colleges had bijgewoond, had ik de stoute schoe-

nen aangetrokken en hem gevraagd of ik mijn scriptie mocht schrijven over de ironie bij Heine (ik vond het troostrijk dat die auteur ongelukkige liefdes behandelde met, in mijn ogen, de juiste dosis cynisme – ik bereidde me in die tijd voor op mijn eigen liefdes). ‘Ach, jullie jongeren,’ zei Di Samis mismoedig, ‘waarom willen jullie je toch altijd meteen op hedendaagse auteurs storten...’ Ik begreep in een vlaag van helderheid dat ik de scriptie bij Di Samis op mijn buik kon schrijven. Dus overwoog ik professor Ferio te vragen, die wat jonger was, de reputatie had verbijsterend intelligent te zijn en die zich bezighield met de romantiek en wat dies meer zei. Maar mijn oudere medestudenten waarschuwdten me dat ik bij de beoordeling van mijn scriptie sowieso óók te maken zou krijgen met Di Samis, en dat ik professor Ferio niet via de officiële kanalen moest benaderen omdat Di Samis daar meteen achter zou komen, waarna diens eeuwige haat mijn deel zou zijn. Ik moest een omweg bewandelen, alsof het Ferio was geweest die me had gevraagd mijn scriptie bij hem te schrijven, en dan zou Di Samis kwaad zijn op hém en niet op mij. Di Samis haatte Ferio, om de eenvoudige reden dat hij hem een leerstoel had bezorgd. Aan de universiteit gingen de dingen toen (maar ik geloof nu nog steeds) precies tegenovergesteld aan hoe ze in de normale wereld gaan: het zijn niet de zonen die de vaders haten maar de vaders die de zonen haten.

Ik bedacht dat ik ervoor moest zorgen dat ik Ferio zogenaamd toevallig tegen het lijf liep bij een van de maandelijkse lezingen die Di Samis in zijn aula magna organiseerde en die door veel van zijn collega's werden bezocht, omdat hij er altijd in slaagde beroemde wetenschappers te strikken.

Maar het volgende gebeurde: meteen na de lezing kwam het debat, dat werd gemonopoliseerd door de docenten, en daarna verliet iedereen het gebouw omdat de gastspreker een diner kreeg aangeboden in restaurant La Tartaruga, het beste van de buurt, in middennegentiende-eeuwse stijl, met obers in rokkostuum. De route van het adelaarsnest naar het restaurant voerde langs een brede straat met arcades, daarna over een monumentaal plein, vervolgens bij een statig gebouw de hoek om en ten slotte over een tweede pleintje. Welnu, lopend onder de arcades werd de gastspreker omringd door de hoogleraren, op een meter gevolgd door de docenten, op twee meter door de assistenten en op passende afstand door de meest vermetele studenten. Aangekomen bij het monumentale plein namen de studenten afscheid, op de hoek bij het statige gebouw zwaaiden de assistenten af, en de docenten liepen nog wel mee het pleintje over maar zeiden gedag op de drempel van het restaurant, waar alleen de gast en de hoogleraren naar binnen gingen.

En dus heeft professor Ferio nooit van mijn bestaan af-